

РЕЛІГІЙНИЙ ПОШУК В УМОВАХ ПОЛІКОНФЕСІЙНОСТІ УКРАЇНИ: СТАТИСТИЧНІ ДАНІ ТА ОБ'ЄКТИВНІ РЕАЛІЇ

Гаврилюк Тетяна Вікторівна,
доктор філософських наук, доцент,
завідувач кафедри філософії
та соціально-гуманітарних дисциплін
Національної академії статистики, обліку та аудиту

Адаптація релігії до соціальних змін у суспільстві, її активне входження у внутрішню та зовнішню політику є суттєвою ознакою сьогодення. В умовах глобалізаційних процесів сучасності, за яких стало можливим формування нового типу релігійності, відбуваються цікаві трансформації у формуванні нових світоглядних запитів, які найбільшою мірою знаходять своє відображення в змінах релігійної мережі України. В умовах дестабілізації сучасної духовної сфери України, яка народжена кризою ціннісно-нормативних систем як на макро-, так і мікросуспільному рівнях релігія виступає тим чинником, який намагається вирішити проблему «духовного вакууму» в суспільній свідомості.

Погоджуючись з думкою відомого українського релігієзнавця А. Колодного, що «повну конфесійну ситуацію в країні офіційна статистика Держдепу релігій не дає і не може дати», зауважимо на тому, що все ж таки вона відображує реально існуючий релігійний запит. Зокрема, як засвідчують результати соціологічних досліджень, релігія продовжує формувати певні уявлення про світ (63,9%), про Космос (40,6 %) і природно про Бога (69,9%) [4, с. 72].

Релігія значною частиною суспільства визнається як сила, що здатна до його моральної стабілізації та оздоровлення. Досвід століть і навіть тисячоліть засвідчує, що Церква у суспільстві виконує не лише функцію віронавчання, але й значно ширші виховні функції, які нерідко досить тісно зливаються між собою. До того ж вона володіє чималим арсеналом організаційних можливостей для реального здійснення цієї своєї місії [1, с. 6-10]. Безумовно, мається на увазі вплив традиційних церков. Відповідно, значна частина населення переконана в тому, що християнство - єдиний шлях до подолання проблем дефіциту духовних цінностей, а віра в Ісуса Христа є виховною силою, бо вона дає людині орієнтацію в житті, не викликаючи при цьому, якщо вона є автентичною, жодних відчужуваних впливів [5, с. 171].

Порушуючи питання реального впливу християнських ідей на формування світогляду сучасного українця, знову звернемось до думки А. Колодного, який слушно зауважує, що «в Україні відсутній офіційний перепис громадян за їх світоглядними орієнтаціями і конфесійною належністю. Визначається це дослідниками релігійних феноменів опосередковано, насамперед за допомогою соціологічних опитувань (частіше Центру Розумкова чи Київського міжнародного інституту соціології, КМІС). Дослідження КМІС засвідчили, що десь 6% опитаних в Україні взагалі не є вірянами якоїсь конфесії, 12% опитаних, заявивши

про свою релігійність, при цьому не змогли визначити свою конфесійну належність або ж в ній були надто мізерні. Так, 0,1% опитаних сповідують іслам, а 0,06% - буддизм. Майже 80% респондентів назвалися християнами, з них 88% вважають себе православними, 6% - греко-католиками, 1% - римо-католиками, 5% - протестантами, близько 2% - іншими християнами. Із заявленої кількості православних 44% віднесли себе до Української Православної Церкви Київського Патріархату. Належність до УПЦ Московського Патріархату повідомили лише 13% православних вірян. За іншою інформацією серед людей, які вірять в Бога, 60% є прихильниками Київського Патріархату, а 24% - Московського» [2]. Із зауваженого бачимо, що статистичні дані підтверджують пануюче в суспільній думці переконання про домінуючий вплив християнства в духовному житті України.

Однак в умовах інформаційної доби, як зробила світ "меншим", значно інтенсифікувалося взаємопроникнення релігій на теренах різних країн світу, в тому числі й в Україні. Це створило умови, за яких ортодоксальні положення тієї чи іншої релігії у свідомості чималого загалу людей переплітаються, узгоджуються й поєднуються з різними позадоктринальними, іноді дійстичними чи пантеїстичними, а також науковими, світоглядними та практичними уявленнями. Сучасна релігійна духовність характеризується досить високим рівнем синкретизму й універсальності. Це пов'язано з тим, що поряд з традиційно існуючими на Україні релігійними напрямками та орієнтаціями збільшують свою численність нові релігійні течії, які досить помітно впливають на духовне життя нашого суспільства.

Релігійна мережа України під дією зазначених чинників за останні роки значно зросла й урізноманітнілась. Зокрема, кількість зареєстрованих на початок 2017 року релігійних організацій офіційно становить 35910 (в 2016 році - 35709, в 2008 році - 33841). Статистика дає наявність в країні: 34385 релігійних громад, 515 монастирів із 6883 насельниками, 78 братств, 365 місій, 202 духовних навчальних закладів із 8438 слухачами стаціонару і 11223 заочниками, 12931 конфесійну (часто називають їх недільними) школу, 509 періодичних видань (з них 336 друкованих і 150 електронних). Діяльність релігійних організацій обслуговувало 90 центрів і 290 управлінь. Наявні в звітному році 31451 конфесійний служитель, з яких 793 - іноземці. За один 2016 рік мережа дещо змінилась: зросла на 392 релігійні громади, 6 місій, 25 одиниць ЗМІ, 4 центри і 4 духовні навчальні заклади, а водночас зменшилась на один монастир, 400 священнослужителів (з них 11 осіб служителів-іноземців), понад 200 слухачів духовних навчальних закладів.

Різну щільність релігійної мережі 2017 року демонструють області й регіони України. Так, якщо на Донеччині, Харківщині, Дніпропетровщині чи в Києві на одну релігійну організацію припадає більше двох тисяч громадян, то Галичина, Поділля, Волинь і Закарпаття мають 600-800 послідовників. Найвища щільність - на Тернопільщині (583) і найменша - на Харківщині (2754) [2]. Зазначене вказує на наявність потужного духовного запиту, оскільки наявне величезне різноманіття релігійних течій знаходить достатню кількість вірян у середовищі яких відбувається творення нового типу релігійності. Так, виникають своєрідні

християнські варіанти, в яких здійснюється спроба "оновлення" християнської аксіоматики, приведення її у відповідність з нагальними світоглядними запитамі. Для України новими християнами постали члени Церкви Ісуса Христа святих останніх днів (ЦІХСОД), Церкви Христа, Церкви "Слово життя", "Нове покоління", "Перемога", "Боже слово", "Жатва", "Повного Євангелія", "Армія спасіння", "Нове життя", Новоапостольської церкви, Церкви Нового Єрусалиму (сведенборгці) та інші євангелізаційні та харизматичні рухи. Наочним результатом глобалізації, безсумнівно, є поява синтетичних релігій, в яких відбувається поєднання елементів східних та західних традицій, давніх та сучасних культур, філософських, езотеричних і релігійних вчень. Прикладом тому є такі релігійні новоутворення, як Віра Бахаї, Товариство ведичної культури, Церква Уніфікації (Об'єднання) Муна, Велике Біле Братство, а також Духовна Валеологія.

На цьому етапі характерним для них є поєднання різних елементів абсолютно відмінних релігійних вчень. Тут, так само, як і в релігіях біблійного кореня, заявлена претензія на володіння істиною. Відсутність же цієї істини в попередніх поколіннях пояснюється тим, що знання про неї були принесені на землю тоді, коли людство стояло на порозі свого сходження і "вчителі із вищих світів" активно впливали на формування людини. Потім ці знання були частково втрачені в "процесі матеріалізації людини" [3, с. 229], а частково розсіяні по всій планеті.

Отже, специфічною ознакою нашого часу є не лише можливість необмеженого вибору релігій, духовних традицій, але і вільне поводження з духовними вченнями - аж до поєднання їх елементів одного з одним. Накопичується колективний досвід релігійного життя, побудованого тільки на власному релігійному відчутті і ні на чому іншому. Опитування студентів вузів щодо їхнього ставлення до релігії виявило стійку тенденцію до внутрішньої позаконфесійної релігійності. 70% опитуваних заявили про те, що вони вірять в Бога, хоча не належать до певної конфесії. Ця віра дає їм впевненість в значущості життя, підтримує в тяжкі хвилини. В релігії вони вбачають велику силу морального корелята суспільства, гаранта впорядкованості та справедливості.

В умовах нашого часу, поруч із широким поліконфесійним полем у повсякденні міцно утвердилися явища котрі, як вважалося, давно зникли: окультизм, магія, чаклунство, спиритизм тощо, у масовій свідомості світ знову, як сотні й тисячі років тому, виявився наповненим надприродними істотами. Зросла кількість людей, які намагаються вирішувати свої життєві проблеми, звертаючись до ворожок і астрологів. На противагу прадавнім часам, сучасні посередники з надприродним світом широко запобігають до ідеї Бога, звертаючись до нього за благословенням, використовуючи християнські молитви та предмети культури - ікони, свічки тощо. Усе це вказує на те, що релігійна свідомість та психіка в умовах сучасної цивілізації, лишаються духовним знаряддям, за допомогою якого людина може як розвивати свою особистість, так і руйнувати її.

Підсумовуючи сказане, можна зазначити, що в умовах духовної кризи українського суспільства паралельно з відновленням статусу традиційних релігій як найдосконалішого шляху подолання бездуховності спостерігаються елементи

творення нової релігійності. Цей процес має широкий діапазон взаємодії релігії, політики, культури. Для сучасної людини важливим стає індивідуальне, наукове осмислення історії, моралі, структури всесвіту, людини, сенсу її буття. Відтак, для молодого покоління надзвичайно важливою є обізнаність в сфері релігії як необхідний чинник свідомого вибору світоглядних позицій.

Список використаних джерел

1. Бондаренко В. Духовно-моральний потенціал Церкви і шлях посилення його впливу на українське суспільство / В. Бондаренко // Актуальні питання соціально значущої діяльності церков і релігійних організацій в Україні : зб. матеріалів ; за ред. В. Бондаренка та ін. - К., 2004.

2. Колодний А. М. Сьогодення релігійної мережі України / А. М. Колодний // Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні - теорія, методологія, організація : зб. тез доповідей учасників XV Всеукр. наук. конф. - К. : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2017.

3. Максимович И. Ф. Духовная валеологія : в 3 кн. / И. Ф. Максимович. - М., 2000. - Кн. 2.

4. Неохристиянська релігійність в умовах конфлікту ідентичностей / Л. Филипович // Релігійна свобода. Міжконфесійні відносини в умовах суспільно-політичних трансформацій в Україні : Наук. щорічник : за ред. А. Колодного та М. Бабія. - К., 2005.

5. Шишковський І. Християнські цінності та їх вплив на формування моралі сучасної молоді / І. Шишковський // Актуальні питання соціально значущої діяльності церков і релігійних організацій в Україні : зб. матеріалів ; за ред. В. Бондаренка та ін. - К., 2004.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СТАТИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Галузинська Оксана Георгіївна,

здобувачка,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

Сучасна статистична система є необхідною умовою прийняття обґрунтованих політичних рішень і діяльності торгово-промислового сектору та суспільства країни. ЄС реалізує широкомасштабні програми співробітництва з Україною з метою підтримки тривалого і складного процесу реформування органів статистики. Покращання в цьому напрямі вдалося досягти за рахунок співпраці та дотримання чітких зобов'язань про приведення статистичної системи України у відповідність до статистичних систем ЄС, прийнятих Україною за Угодами про асоціацію. Програма ставить перед собою високі цілі, однак часові рамки для гармонізації національного законодавства з регламентами ЄС не встановлено. Але, як свідчить досвід вступу до ЄС його нових держав-членів, цей процес є тривалим.